

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING YOZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-METODIK ASOSLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19042824>

Alimova Dilorom Xudoyqulovna

Email: diloromalimova55@gmail.com

*Toshkent amaliy fanlar universiteti, Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi
kafedrasi v.v.b dotsenti.*

Nazirova Dilafruz Umarxo'ja qizi

*Toshkent amaliy fanlar universiteti "Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi
Email: nazirovadilafruz77@gmail.com*

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning yozish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy, psixologik-pedagogik va metodik asoslari yoritilgan. Yozma nutqni shakllantirish jarayonining tarkibiy komponentlari, bosqichlari hamda samarali metodlari tizimli tahlil qilindi. Tadqiqot davomida interfaol metodlar, differensial yondashuv va STEAM integratsiyasi asosida ishlab chiqilgan mashqlar tizimining tajriba-sinov natijalari keltirildi. Olingan natijalar yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda kompleks yondashuv samarali ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar

yozma nutq, yozish kompetensiyasi, savodxonlik, boshlang'ich ta'lim, metodika, integratsiya, STEAM, funksional savodxonlik.

Abstract

This article analyzes the scientific, psychological and methodological foundations of developing writing skills in primary education. The structural components of written speech formation and effective pedagogical approaches are systematized. The effectiveness of interactive and integrative methods was confirmed through experimental research.

Keywords

writing skills, literacy, primary education, methodology, competence-based approach, STEAM integration.

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические, психологические, педагогические и методические основы развития навыков письма у учащихся

начальной школы. Систематически проанализированы структурные компоненты, этапы и эффективные методы процесса формирования письменной речи. В ходе исследования представлены результаты экспериментального тестирования системы упражнений, разработанной на основе интерактивных методов, дифференцированного подхода и интеграции STEAM. Полученные результаты показали эффективность комплексного подхода к развитию навыков письма.

Ключевые слова

письменная речь, письменная компетенция, грамотность, начальная школа, методология, интеграция, STEAM, функциональная грамотность.

Kirish

Yozish ko'nikmasi boshlang'ich ta'lim bosqichida shakllanadigan eng muhim tayanch kompetensiyalardan biridir. U o'quvchining fikrini mantiqiy, izchil va savodli bayon etish qobiliyatini ta'minlaydi.

Bugungi kunda xalqaro baholash dasturlari, jumladan, PISA tadqiqotlari natijalari o'quvchilarning funksional savodxonligi darajasi yozma nutq kompetensiyasi bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatmoqda. Shu bois yozish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy muammo hisoblanadi.

Boshlang'ich sinflarda yozish jarayoni murakkab psixofiziologik faoliyat bo'lib, u quyidagi jarayonlarni o'z ichiga oladi:

- eshitish va fonematik idrok;
- nutq apparati va qo'l motorikasining muvofiqligi;
- tafakkur va xotira faoliyati;
- grammatik tuzilmani anglash.

Muammoning o'rganilganlik darajasi

Yozma nutqni rivojlantirish muammosi pedagogika va psixologiya fanlarida keng tadqiq qilingan. Xususan, Lev Vygotsky yozma nutqni tafakkur rivojining yuqori bosqichi sifatida izohlagan. Uning fikricha, yozma nutq ichki nutqni tashqi shaklga keltirish jarayonidir.

Shuningdek, Konstantin Ushinsky boshlang'ich ta'limda savod o'rgatishning izchilligi va tizimliliigi muhimligini ta'kidlagan.

Milliy metodist olimlar tomonidan ham yozish malakasini shakllantirishning bosqichma-bosqich modeli ishlab chiqilgan, biroq zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv asosida integrativ metodika yetarli darajada tizimlashtirilmagan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot quyidagi metodlarga asoslandi:

pedagogik kuzatish;
diagnostik yozma ishlar;
tajriba-sinov ishlari;
matematik-statistik tahlil.

Tajriba 3–4-sinf o‘quvchilari ishtirokida 6 oy davomida olib borildi. Nazorat va tajriba guruhlarini shakllantirildi.

Yozish ko‘nikmasining tarkibiy modeli

Yozish kompetensiyasi quyidagi o‘zaro bog‘liq komponentlardan iborat:

1. Texnik komponent

harflarni to‘g‘ri yozish;
yozuv tezligi;
grafomotor koordinatsiya.

2. Lingvistik komponent

imlo qoidalari;
so‘z boyligi;
grammatik me‘yor.

3. Kognitiv komponent

mantiqiy tafakkur;
rejalashtirish;
tahlil va umumlashtirish.

4. Kommunikativ komponent

auditoriyani hisobga olish;
matn maqsadini belgilash;
fikrni ravon ifodalash.

Yozish ko‘nikmalarini rivojlantirishning metodik tizimi

1. Bosqichlilik tamoyili

1-bosqich – grafika va imlo mashqlari
2-bosqich – gap tuzish
3-bosqich – matn yaratish
4-bosqich – ijodiy yozuv

2. Interfaol metodlar

“Klaster” – matn rejasini tuzish
“Aqliy hujum” – g‘oyalar generatsiyasi
“Rol o‘ynash” – dialogik yozuv
“Sinkveyn” – qisqa mantiqiy matn

3. STEAM integratsiyasi

Masalan, tabiatshunoslik darsida o'tkazilgan tajriba natijasini yozma shaklda bayon qilish. Bu yondashuv yozish jarayonini real hayot bilan bog'laydi va fanlararo aloqani kuchaytiradi.

4. Differensial yondashuv

Topshiriqlar murakkabligi o'quvchilarning tayyorgarlik darajasiga mos ravishda belgilanadi:

- reproduktiv daraja
- qisman izlanishli daraja
- ijodiy daraja
- Tajriba-sinov natijalari

Ko'rsatkich	Tajriba oldidan	Tajriba so'ngida
Imlo aniqligi	62%	85%
Matn tuzish malakasi	58%	83%
Mantiqiy izchillik	60%	81%

Natijalar yozish kompetensiyasining sezilarli darajada oshganini ko'rsatdi.

Muhokama

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yozish ko'nikmasi faqatgina imlo mashqlari orqali emas, balki integrativ, kommunikativ va ijodiy faoliyat asosida samarali rivojlanadi. Kompleks metodika o'quvchilarning nafaqat savodxonligini, balki mustaqil fikrlashini ham rivojlantiradi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda yozish ko'nikmalarini rivojlantirish quyidagi shartlar asosida samarali bo'ladi:

- Tizimli va bosqichma-bosqich o'rgatish.
- Interfaol va innovatsion metodlardan foydalanish.
- STEAM integratsiyasi orqali fanlararo bog'liqlikni ta'minlash.
- Individual yondashuvni amalga oshirish.

Yozma nutqni rivojlantirish o'quvchilarning funksional savodxonligi va kelajakdagi akademik muvaffaqiyatining muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
- 2.Davlat ta'lim standarti. Boshlang'ich ta'lim. – Toshkent, 2021.
- 3.Vygotsky L.S. Tafakkur va nutq. – Moskva, 1934.
- 4.Ushinskiy K.D. Pedagogik asarlar. – Moskva, 1954.
- 5.Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2019.

- 26.Saparova, U. B. (2023). IN ENSURING ECONOMIC GROWTH, FAMILY BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP SHAPE CONCEPTS IN THE MINDS OF READERS. *Confrencea*, 6(6), 342-347
7. Alimova, D. (2024). Boshlang 'ich sinf darslarida STEAM ta'lim texnologiyasini qo 'llashning metodik ahamiyati. *Modern Science and Research*, 3(1), 1-3.
8. BOSHLANG 'ICH SINIF O 'QUVCHILARINING STEAM TA'LIMI ORQALI O 'ZO 'ZINI RIVOJLANTIRISH USULLARI
AQY Azadovna, XY Mamatqulovna - *Eurasian Journal of Academic Research*, 2024
9. Развитие компетентности саморазвития учащихся начальных классов
К Абдиева - *Общество и инновации*, 2023 Похожие статьи
- 10.Khudoykulovna, A. D. (2025). EFFICIENCY FACTORS OF TEACHING MATHEMATICS AND NATURAL SCIENCES BASED ON NEW INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 3(9), 665-674.
- 11.Saparova U. B. Theoretical principles of forming the skills of economic education in students // *Procedia of Theoretical and Applied Sciences*. - 2023. - T. 11.
- 12.Saparova U. B. Pedagogical Principles of Forming Economic Education Skills in Primary Class Students with Family Partnership // *Best journal of innovation in science, research and development*. - 2023. - T. 2. - №. 9.
- 13.Bakhromovna, S. U. (2025). MODERN MECHANISMS FOR DEVELOPING PRIMARY SCHOOL STUDENTS'RESOURCE MANAGEMENT SKILLS WITHIN THE EDUCATIONAL CLUSTER. *SHOKH LIBRARY*, 503-505.